

عبدالله هروی

تعهدات توکیو، واقعیت یا سراب؟

نشست توکیو با موفقیت به پایان رسید، آنگونه که حکومت پیشنهادات و طرح های خود را برای دریافت کمک از جامعه جهانی ارائه داده بود تقریباً برآورده شد. شانزده میلیارد دالر کمک برای چهار سال به افغانستان از سوی کشورهای جهان تعهد گردید. نشست توکیو از جهت های مختلف قابل تحلیل و ارزیابی می باشد. برآیند این تنوع تحلیل ها و ارزیابی ها نیز متفاوت خواهد بود. نگاهی هر چند کوتاه بر رویدادهای این نشست کمک خواهد کرد تا هدف و منظور این سطور را برای خواننده واضح گرداند.

نشست توکیو با حضور نمایندگان 71 کشور، سازمان ملل و هیات افغانستان برگزار گردید، رئیس جمهور کرزی طی سخنانی در این نشست بر حمایت جامعه جهانی از انکشاف کشور تاکید کرد و از شرکت کنندگان کنفرانس توکیو خواست که کمک های خود را مطابق برنامه هایی که در اولویت بندی دولت افغانستان قرار دارد، ارائه نمایند. رئیس جمهور اشتغال زایی، ایجاد زیرساخت ها، انکشاف ظرفیت های منابع بشری از طریق یک نظام نیرومند تعلیمی، تحکیم فعالیت های تشیئی در جامعه و سرمایه گذاری در سکتورهای معادن، زراعت و انرژی را از جمله برنامه های اولویت بندی شده دولت یاد نمود. وی در این زمینه به کشورهای شرکت کننده تعهد سپرد که پول مایه دهندگان شان به وجه درست به مصرف خواهد رسید.

بان کی مون، دبیر کل سازمان ملل متحد، نیز در آغاز و پیش از تعهد کشورهای کمک کننده در این نشست هشدار داد و گفت: "اگر کمک کشورهای خارجی پس از خروج نیروهای ائتلاف در سال 2014 ادامه نیابد، قربانی های جانی و مالی کشورهای خارجی و افغانستان به هدر خواهد رفت. وی در ادامه این هشدار در رابطه با وجود فساد در ساختار حکومتی بیان داشت که اگر در افغانستان برای حکومتداری بهتر، انصاف با مردم، حقوق بشر، ایجاد زمینه کاری تلاش ها صورت نگیرد؛ کشور بار دیگر با مشکلات جدی روبرو خواهد شد. سرمنشی ملل متحد از جامعه جهانی خواست که در جریان دهه تحول، با افغانستان به گونه ای دوامدار کمک کنند.

وی پیشرفت های صورت گرفته طی ده سال گذشته را شکننده و ناچیز دانست. بان کی مون تاکید ورزید که افغانها خود باید مسئولیت عبور موفقانه از دوران گذار را بعهده گیرند. سرانجام کشورهای شرکت کننده در نشست توکیو با تعهد میلیارد دالری کشورهای کمک کننده به پایان رسید. کشورهای کمک کننده، کمک های خود را به آوردن اصلاحات، 16 مبارزه با فساد اداری، حکومت داری خوب، رعایت حقوق بشر و حقوق زن مشروط نمودند.

اکنون که هم حکومت افغانستان و هم جامعه بین المللی در ارتباط با بهبود وضعیت سیاسی، اقتصادی و امنیتی در کشور تعهدهای متقابل سپرده اند، حال پرسش اینست که آیا این کمک‌ها و تعهدات توکیو، یک توهم و سراب خواهد بود یا واقعیت؟ زیرا پوشیده نیست که افغانستان علاوه بر مشکلات امنیتی از لحاظ مدیریت و حکومتداری نیز با چالش بسیار اساسی و سخت روبرو می‌باشد. هم اکنون افغانستان از جهت فساد اداری و تولید موادمخدر در ردیف کشورهای اول جهان قرار دارد، هم چنین چالش‌های امنیتی برای شهروندان و حکومت بصورت جدی وجود دارد.

چنانچه اجرای بسیاری از پروژه‌های ملی بخاطر فقدان امنیت و نبود حاکمیت سراسری معلق باقی مانده است. هم اکنون بسیاری از آگاهان امور سیاسی و اقتصادی کشور با اینکه نشست توکیو را برای آینده افغانستان مهم می‌خوانند اما این نگرانی را هم ابراز می‌دارند که اگر حکومت افغانستان در راستای مبارزه با فساد اداری و رفع چالش‌های یاد شده و نیز آسیب‌های که مانع کمک‌ها شده است اقدام جدی ننماید، تعهدات و کمک‌های توکیو نیز مانند یک دهه گذشته در ایجاد ثبات و توسعه اقتصادی کشور موثر واقع نخواهد شد. قابل یادآوری است که بیشتر این نگرانی‌ها معطوف به تعهدات حکومت افغانستان می‌باشد.

زیرا رئیس جمهور و حکومت بارها وعده سپرده بودند که با فساد و چالش‌های امنیتی و سیاسی مبارزه جدی خواهند نمود، تلاش برای حکومت داری خوب را بکار خواهند بست؛ اما تاکنون هیچ یک از آن وعده‌ها و تعهدات تحقق نیافته بلکه در بسیاری موارد روند حکومت داری تضعیف هم شده است. بنابر این هیچ تضمینی را نمی‌توان در نظر است. داشت که حکومت افغانستان بتواند به تعهداتی که در توکیو سپرده است، عمل نماید.

در طی ده سال گذشته که فرصت‌های مساعد ملی و بین المللی فراهم بود و بارها منابع و خواست ملی از حکومت این بود که با فساد و ارتشا و خویش خوری باید مبارزه قاطع صورت گیرد و اصلاحات فراگیر در ساختار حکومت تحقق یابد، همینگونه کشورهای کمک کننده نیز بارها تقاضاهای مبارزه جدی با فساد اداری را نموده بودند، متأسفانه هیچ منشأ اثری به آن اصرارها و خواست‌ها از سوی حکومت داده نشد. بطور نمونه مشکل کابل بانک از آغاز افشا شدن آن، به عنوان نمادی از فساد گسترده در حکومت همیشه در مسایل داخلی و نیز مذاکرات بین کشورها و نهادهای کمک دهنده از یک طرف و حکومت از جانب دیگر مطرح بوده است.

اما حکومت با سیاست فرافکنی و تلاش برای رفع مسئولیت با تکیه بر این استدلال که خارجی‌ها هم در فساد اداری کشور دست دارند، اتهام وارده بر خود را با اتهام متقابل به آنها پاسخ گفته و از مبارزه جدی با فساد سر باز زده است. با استناد به چنین پیشینه‌ای، در نشست توکیو بار دیگر کشورهای شرکت کننده هر کدام ضمن اینکه وعده کمک دادند، اما بر اهمیت حکومت داری خوب و مبارزه علیه فساد تأکید کردند و رییس جمهور هم وعده سپرده است که در مدت باقی مانده دوران ریاست جمهوری خود، این امر را در رأس امور کاری حکومت قرار دهد! سخنگوی وزارت امور خارجه طی یک نشست خبری در این رابطه گفت که بر کمک‌های نقدی تعهد شده در کنفرانس توکیو به افغانستان نظارت صورت خواهد گرفت. او تأکید ورزید که یک میکانیزم جدید زیر نام "چهار چوب حسابدی مشترک توکیو" میان افغانستان و کشورهای کمک کننده تشکیل خواهد شد تا از چگونگی مصرف پول‌های پرداخت شده به افغانستان نظارت نماید.

در یک جمع بندی نهایی دست آوردهای نشست توکیو را اینگونه می‌توان بر شمرد: اعتراف بر شکننده بودن وضعیت سیاسی- امنیتی و اقتصادی کشور و تأکید بر تقویت آن، تعهد جامعه بین المللی به ادامه حمایت و کمک به افغانستان، تعهد افغانستان به جامعه بین المللی در ارتباط با موضوع‌های یاد شده و منوط ساختن ادامه حمایت‌ها و کمک‌ها به ایجاد و تحقق اصلاحات و مبارزه با فساد در حکومت.

از سوی دیگر ریشه دار بودن و وجود تجارب و ذهنیت بسیار شدید منفی در زمینه‌های نبود مدیریت سالم، ظرفیت پایین ادارات دولتی، مسئولیت ناپذیری و پاسخگو نبودن مقامات و مسئولین، ضعف زیربناها، نبود عدالت در توزیع منابع و سرمایه‌ها و فرصت‌ها برای شهروندان، اختلافات رو به افزایش میان قوای حکومتی، نبود برنامه و انسجام در جهت پیشبرد پروژه‌های ملی، ناکامی در مبارزه علیه تروریسم و کشت و قاچاق مواد مخدر، نداشتن برنامه جدی برای حل معضل بیکاری، گسترش روز افزون فقر و ... موجب می‌شود که آیا فاصله وعده‌های داده شده در توکیو را تا تحقق آن در کشور از سوی حکومت به مثابه یک سراب تصور نمود و یا بعنوان یک واقعیت دریافت شده تلقی نمود؟